

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

460-oji plenarinė sesija, 2010 m. vasario 17 d. ir 18 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Kompetencijų derinimo prie kintančių pramonės ir paslaugų poreikių. Kaip šakinių užimtumo ir kompetencijų tarybų steigimas Europos lygiu galėtų padėti siekti šio tikslo?

(tiriamoji nuomonė)

(2010/C 347/01)

Pranešėjas **Marian KRZAKLEWSKI**
Bendrapranešėjis **András SZŰCS**

Europos Komisijos pirmininko pavaduotoja Margot Wallström, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2009 m. birželio 29 d. raštu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Gebėjimų derinimo prie kintančių pramonės ir paslaugų poreikių. Kaip šakinių užimtumo ir gebėjimų tarybų steigimas Europos lygiu galėtų padėti siekti šio tikslo.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. vasario 4 d. priėmė savo nuomonę.

460-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. vasario 17–18 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 149 nariams balsavus už, 6 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas susidomėjęs stebi idėjas steigti šakines užimtumo ir gebėjimų tarybas Europos lygiu raidą. Komiteto nuomone, tinkamai organizuotos ir valdomos **šakinės tarybos**, kurias sudarytų įvairūs suinteresuotieji subjektai, **teiktų didelę paramą sektorių permainų valdymo procesui** ir padėtų numatyti užimtumo ir gebėjimų poreikio raidą bei **suderinti gebėjimų pasiūlą su paklausa**.

1.2 Komitetas įsitikinęs, kad Europos šakinės tarybos (EŠT) galėtų padėti valdyti permainas sektoriuose ir pasiekti iniciatyvos „Nauji gebėjimai naujoms darbo vietoms“ tikslus, ir kad tai būtų naudinga priimant Europos lygio sprendimus dėl permainų sektoriuose.

1.3 Remdamasis privalumų ir trūkumų analize, pateikta politinių galimybių pagrįstumo tyrime, skirtame įvairioms tarybos koncepcijoms, Komitetas linkęs remti šakinių tarybų koncepciją, kuri grindžiama Europos socialiniu dialogu. Šakinėms taryboms labai praverstų ryšiai (paremti bendradarbiavimo principu) su Europos šakinio socialinio dialogo struktūromis ir jų politine veikla.

1.4 Komiteto nuomone, Europos šakinio socialinio dialogo komitetų veikla galėtų būti pavyzdžiu, kaip turėtų dirbti EŠT.

1.4.1 Tačiau svarbu pabrėžti, kad EŠT veiklos mastas galėtų būti platesnis, t. y. jas galėtų sudaryti didesnis suinteresuotųjų subjektų skaičius, jos veiktų savarankiškiau, palyginti su Europos šakinio socialinio dialogo komitetais, ir daugiau dėmesio skirtų gebėjimams ir darbo rinkai nei socialiniam dialogui.

1.4.2 Komitetas mano, kad Europos šakinio socialinio dialogo struktūrų neturintiems sektoriams turėtų būti sudarytos galimybės įkurti EŠT. Nauja EŠT tada galėtų tapti pagrindu kurti naują Europos šakinio socialinio dialogo komitetą.

1.5 Komitetas mano, kad būsimos EŠT turėtų glaudžiai ir reguliariai bendradarbiauti su savo nacionalinėmis analogiškoms įstaigoms. **Komitetas rekomenduoja EŠT patarimais ir geriausios praktikos pavyzdžiais remti nacionalinių tarybų kūrimą ten, kur jų nėra.**

1.6 Komitetas mano, kad be paramos permainų sektoriuose valdymui, svarbiausi uždaviniai, kuriuos galėtų vykdyti EŠT, būtų:

- analizuoti tam tikro sektoriaus kiekybines ir kokybines darbo rinkos tendencijas,
- teikti rekomendacijas, kaip užpildyti ir panaikinti kokybines ir kiekybines darbo rinkos spragas, ir įgyvendinti programas bei priemones šiam tikslui pasiekti,
- remti sektoriaus įmonių ir profesinio mokymo (VET ⁽¹⁾) teikėjų bendradarbiavimą.

1.7 Komitetas mano, kad siekiant veiksmingos EŠT veiklos, svarbu, kad jos:

- taptų platforma, kuri apimtų socialinius partnerius, švietimo ir mokymo įstaigas ir organizacijas, institucijas, organizacijas ir valdžios institucijas, profesines asociacijas ir organizacijas, teikiančias profesinio mokymo ir pirminio profesinio mokymo paslaugas,
- būtų orientuotos į sektorius, t. y. daugiausiai dėmesio skirtų sektoriams plačiąja prasme ir nagrinėtų tiems sektoriams būdingų profesijų klausimus,
- atsižvelgtų į dinamiškus pokyčius sektorių veiklos srityse ir naujų sektorių kūrimą,
- užtikrintų darbdavių ir darbuotojų atstovų ir, jei reikia, mokymo paslaugų teikėjų ir valdžios institucijų dalyvavimą valdyje,

(1) VET – profesinio mokymo santrumpa anglų kalba (vocational education and training).

— turėtų tvirtą strateginę partnerystę, t. y. užmezgtų ryšius su vidurinėmis mokyklomis, institucijomis, teikiančiomis profesinio mokymo paslaugas mokyklos nebaigusiais asmenims, aukštojo mokslo įstaigomis, įmonėmis, šakinėmis tarybomis ir regionų valdžios institucijomis,

— taikytų pagrįstas ir našias darbo strategijas, daugiausiai dėmesio skirdamos aktualioms pramonės problemoms ir neatidėliotiniams poreikiams (pavyzdžiui, informacijos apie darbo rinką ir darbuotojų pritraukimo į sektorius ir išlaikymo juose būtinybei) ir atsižvelgtų į MVĮ poreikius,

— laikydamosi europietiškos perspektyvos visų pirma atsižvelgtų į darbo rinkos padėtį ir jos poreikius,

— skatintų kurti sistemą, kurioje būtų taikoma bendra metodika, pagrįsta įmonėse atliekamomis užduotimis (rezultatais) – taip būtų galima užtikrinti aiškią audito seką: nuo darbo vietoje atlikto darbo iki galutinio mokymo, ugdymo ir kvalifikacijų.

1.8 Kad būtų sustiprintas EŠT poveikis permainoms sektoriuose, Komitetas siūlo EŠT atsižvelgti į tęstinį ugdymą visais lygmenimis, visų pirma į tęstinį profesinį mokymą – kartu su pirminiu profesiniu mokymu – ir į kitas gebėjimų ugdymo visą gyvenimą ir jų pripažinimo formas.

1.9 Komitetas siūlo ypatingą dėmesį skirti sektoriams, kurie ypač remiasi žiniomis; pageidautina kartu atsižvelgti ir į tokius aspektus kaip „žalioji ekonomika“.

1.10 Šakinių tarybų kūrimas, Komiteto nuomone, turėtų remtis politinių procesų laimėjimais, pavyzdžiui, **Europos kvalifikacijų sąranga (EQF)**, Europos kreditų perkėlimo sistema (ECTS), Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET), Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema (EQARF) ir Europos sistema. Šios tarybos turėtų prisidėti ir prie tolesnio minėtų procesų plėtojimo.

1.10.1 Remiantis atviruoju koordinavimo metodu svarbu siekti tęstinio mokymo politikos suderinimo.

1.11 Komitetas pageidautų, kad planuojamos EŠT tarybos nuolat bendradarbiautų su Europos universitetais ir aukštojo mokslo įstaigomis, nes tai padėtų atsirasti pramonės ir profesiniam mokymui skirtų akademinė tyrimų sąsajai. Universitetų ir įmonių forumas parodė, kad bendradarbiavimas yra naudingas ir pramonei, ir aukštojo mokslo sektoriui ⁽²⁾.

(2) Komisijos komunikatas „Naujoji universitetų modernizavimo partnerystė. ES forumas universitetų ir įmonių dialogas“, COM(2009) 158 galutinis, 2009 m. balandžio 2 d.

1.12 Komitetas atkreipia dėmesį į **Europos šakinių tarybų ir Europos profesinio mokymo plėtros centro (Cedefop) bei Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) tarpusavio ryšius** ir nurodo, kad į Cedefop ir Eurofound teikiamą struktūrinę ir informaciją pagrįstą paramą šakinių tarybų darbui reikėtų atsižvelgti nustatant šių institucijų uždavinius. Šių fondų finansavimui reikia papildomų lėšų.

1.13 Komitetas ypač norėtų pabrėžti rekomendaciją, kad tiek Europos, tiek nacionalinio lygmens šakinės tarybos turėtų bendradarbiauti ir net užmegzti ryšius su **užimtumo ir gebėjimų observatorijomis** bei jų nacionaliniais ir europiniais tinklais. Tai pasakytina apie tas tarybas, kurių vidaus struktūroje nėra tokių observatorijų. Tose valstybėse narėse, kuriose šakinės tarybos įsteigtos, bet observatorijų dar nėra, rekomenduojama remti tokių observatorijų kūrimą ir jų tinklų bendradarbiavimą su regioninėmis observatorijomis.

1.14 Kalbant apie **šakinių tarybų kūrimo proceso ir jų veiklos** Europos lygiu **finansavimą**, Komitetas mano, kad šiam tikslui ištekliai turi būti skiriami pačioje tarybų steigimo proceso pradžioje. Be to, svarbu numatyti išteklius tarybų ir darbo rinkos ir gebėjimų observatorijų, kurios su jomis bendradarbiauja ar yra įtrauktos į jų struktūrą, vystymui remti.

1.14.1 Komitetas rekomenduoja, kad, kai bus kuriamas bandomasis EŠT projektas, Komisija apsvaistytų galimybę pirmiausia sukurti ribotą tarybų skaičių ir nekurti jų, tarkime, iškart dvidešimtyje sektorių. Tai susiję su biudžeto poreikiais. Bus lengviau užtikrinti 4–5 tarybų kūrimo per metus finansavimą. Atrodo, kad tokia vidutinės trukmės finansinė garantija EŠT projektui yra ypač svarbus klausimas.

1.15 EESRK ragina siekti **geresnio profesionalaus valdymo** švietimo inovacijų srityje. Labai svarbu patobulinti ES ugdymo ir mokymo sistemas, kad pagerėtų galimybės įsidarbinti ir sumažėtų nelygybė. Institucinės švietimo permainos atsilieka nuo visuomenės poreikių. Institucijos turi **atsižvelgti į glaudžią permainingą, inovacijų, ugdymo ir mokymo sąsajos būtinybę**.

1.16 EESRK ragina **grąžinti ugdymą ir mokymą į realų gyvenimą**, priartinti jį prie visuomenės poreikių ir naujos mokinių kartos įpročių.

2. Tiriamosios nuomonės pagrindas

2.1 2009 m. birželio 29 d. raštu Europos Komisijos pirmininko pavaduotoja Margot Wallström paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę „**Gebejimų derinimas prie kintančių pramonės ir paslaugų poreikių**. Kaip

šakinių užimtumo ir gebėjimų tarybų steigimas Europos lygiu galėtų padėti siekti šio tikslo“.

2.1.1 Rašte nurodoma dabartinė krizė ir priemonės, kurių galima imtis darbo rinkoje, kad būtų galima ją pritaikyti prie gamybos poreikių ir pradėti geresnį paslaugų ir pramonės permainingą socialinį valdymą.

2.1.2 Anot Komisijos, šiam tikslui pasiekti darbuotojai, kad galėtų prisitaikyti prie permainingo, ir dabar, ir ateityje privalės įgyti tokius gebėjimus, kokių reikia įmonėms. Ši tema nagrinėjama neseniai paskelbtame Komisijos komunikate „Nauji gebėjimai naujoms darbo vietoms“ (COM(2008) 868 galutinis), kuriame siekiama nustatyti ir įvertinti gebėjimų poreikį Europoje iki 2020 m. ir išugdyti Europos Sąjungoje pajėgumus geriau numatyti ir suderinti gebėjimus ir darbo vietas.

2.1.3 2009 m. lapkričio 4 d. Komitetas priėmė nuomonę dėl šio komunikato ⁽³⁾.

2.2 Paskelbus komunikatą, Komisijos prašymu, šiuo metu atliekamas galimybių steigti šakines užimtumo ir gebėjimų tarybas Europos lygiu pagrįstumo tyrimas. Rengdamas šią nuomonę, Komitetas naudojo preliminarium šio tyrimo dokumentu ⁽⁴⁾.

3. Ugdymo ir mokymo tendencijos ir inovacijos Europos Sąjungoje

a) *Inovacijų poreikis mokymosi sistemose*

3.1 Kad būtų galima visapusiškai išnaudoti Europos darbo jėgos potencialą, būtina stiprinti žmogiškąjį kapitalą. Tai svarbu galimybės įsidarbinti ir darbo vietų, gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių, visų pirma dabartinės ekonomikos krizės sąlygomis, taip pat socialinės sanglaudos požiūriu.

3.2 Didesnio judumo Europoje suteikimas piliečiams yra svarbus Lisabonos sutartyje iškeltas tikslas. Kad darbuotojai galėtų laisviau judėti tarp valstybių ir pramonės šakų, darbdaviai turi turėti galimybę palyginti galimo naujojo darbuotojo potencialą (rezultatus) su savo verslo poreikiais. Tai yra pagrindinis Komisijos prašymo principas – **gebėjimų derinimas prie pramonės poreikių**.

⁽³⁾ OL C 128, 2010 5 18, p. 74.

⁽⁴⁾ Galimybių steigti šakines užimtumo ir gebėjimų tarybas Europos lygiu pagrįstumo tyrimas, tarpinė ataskaita. Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių GD 2009 m. parengė ECORYS / KBA.

3.3 Reikėtų steigti tokias EŠT, kurios skatintų kurti sistemą, kurioje būtų taikoma bendra metodika, pagrįsta įmonėse atliekamomis užduotimis (rezultatais) – taip būtų galima užtikrinti aiškią audito seką: nuo darbo vietoje atlikto darbo iki galutinio mokymo, ugdymo ir kvalifikacijų.

3.4 EESRK ragina siekti **geresnio profesionalaus valdymo** švietimo inovacijų srityje. Labai svarbu patobulinti ES ugdymo ir mokymo sistemas, kad pagerėtų galimybės įsidarbinti ir sumažėtų nelygė. Institucinės ugdymo permainos atsilieka nuo visuomenės poreikių. Institucijos turi **atsižvelgti į tai, kad yra būtina glaudai permairų, inovacijų, ugdymo ir mokymo sąsaja.**

3.5 Ugdymo inovacijos glaudžiai susijusios su žinių ir informacine visuomene. Mokymo įstaigos turėtų apsvarstyti naujas mokymosi formas ir teikti joms didelę reikšmę. Nauji mokymosi metodai, įskaitant IRT paremtus bendradarbiavimo modelius, turėtų padėti **koordinuoti mokymosi visą gyvenimą sritis** – suaugusiųjų mokymą, aukštąjį mokslą, mokyklinį ugdymą ir savišvietą – ir taip mažinti institucinį atskyrimą.

3.6 Strategiskai **svarbu daugiau dėmesio skirti anksčiau įgytoms žinioms ir jų pripažinimui**, visų pirma motyvuoti darbuotojus pasinaudoti mokymosi visą gyvenimą galimybėmis. Akreditavimo sistemos ir profesinės kvalifikacijos turėtų būti vis labiau susietos su mokymosi rezultatais, taip pat reikėtų sumažinti biurokratinę kliūtį.

3.7 Politikos priemonės turėtų apimti **savišvietą ir neformalųjį mokymąsi** pripažįstant, kad mokymasis visą gyvenimą tampa realybe, be kita ko, skaitmeninio ir socialiniais tinklais paremto mokymosi dėka.

b) *Siekis aktyviau įtraukti suinteresuotuosius subjektus*

3.8 Dėl dabartinio globalizacijos proceso ir jį lydinčių sparčių technologinių pokyčių kyla problemų, susijusių su darbo jėgos gebėjimų spragomis ir būtinybe geriau integruoti ugdymą, mokymą ir darbą. Aktyvesnis suinteresuotųjų subjektų įtraukimas į mokymąsi visą gyvenimą turėtų sudaryti geresnes sąlygas mokymosi sistemų inovacijoms, jų įgyvendinimui ir vertinimui, kad kintantis įgūdžių ir gebėjimų portfelis būtų veiksmingai valdomas. **Būtina pagilinti žinias, padidinti įmonių informuotumą apie šį procesą ir jų dalyvavimą jame.**

3.9 Darbdaviams ne tik vertėtų pripažinti, kad darbo jėgos mokymas padeda atitikti dabartinius ekonominius reikalavimus, bet ir sutikti, kad mokymas yra priemonė žmogiškajam kapitalui padidinti vidutinės trukmės ir ilgalaikiu laikotarpiu.

3.10 Daugiau dėmesio turėtų būti skiriama **verslumo dvasios ugdymo** svarbai. Laisvas darbuotojų judėjimas ir **darbo jėgos judumo** skatinimas turėtų būti labiau pripažįstami darbo rinkų stiprinimo priemone. Turėtų būti daugiau ir geresnės informacijos apie darbo rinkas, jų tendencijas ir reikalavimus gebėjimams, kartu turėtų būti teikiamos **geresnės orientavimo ir paramos paslaugos** darbo ieškantiems asmenims.

c) *Realiam gyvenimui artimesnis ugdymas ir mokymas*

3.11 EESRK ragina **grąžinti ugdymą ir mokymą į realų gyvenimą**, priartinti jį prie visuomenės poreikių ir naujos mokinių kartos įpročių. Inovacinės švietimo formos turėtų suteikti galimybę veiksmingai investuoti į švietimą ir priartinti mokymosi galimybes prie įmonių.

3.12 Būtina pereiti **nuo kursų prie mokymosi, orientuoto į mokymosi rezultatus ir profesines kvalifikacijas.**

3.13 Žinių visuomenėje darbas ir mokymasis persipina vis dažniau. Todėl turėtų būti skatinamos visos **mokymosi darbo vietoje** formos. Šiuo požiūriu pirmenybė turėtų būti teikiama **kiekvieno asmens motyvacijos mokytis stiprinimui** ir įmonių išpareigojimui motyvuoti darbuotojus mokytis.

4. **Bendroji informacija apie šakines ir transversalias tarybas skirtingais lygmenimis** ⁽⁵⁾

4.1 Šakinių ir transversalių ⁽⁶⁾ **tarybų** tikslas – geriau numatyti, kaip gali keistis **užimtumo ir gebėjimų** poreikiai, kad jos galėtų dalyvauti formuojant politiką. Tarybų darbas gali apsiriboti tyrimais arba apimti dar ir politikos pritaikymą bei įgyvendinimą.

4.2 Šios tarybos veikia organizuotai ir nuolat, taip pat suteikia platformą įvairiems valdyme dalyvaujantiems suinteresuotiesiems subjektams. Pagrindiniai suinteresuotieji subjektai yra šie: viešosios įstaigos ir institucijos, socialiniai partneriai, švietimo ir mokymo įstaigos ir mokslinių tyrimų institutai.

4.3 Šakinės tarybos gali būti organizuojamos įvairiais geografiniais lygmenimis. Jų tikslas – tirti atskiros profesijos ar pramonės sektoriaus ar gerai apibrėžtų jų grupių gebėjimų paklausos pokyčius. Kai kuriais atvejais nacionalinės šakinės tarybos gali turėti regioninius skyrius.

⁽⁵⁾ Pagal pagrįstumo tyrimą (žr. 4 išnašą).

⁽⁶⁾ Jei tarybos veikia apima visus tam tikros srities darbuotojus ir visas bendroves, ji gali būti vadinama transversalia (tarpšakine).

4.3.1 Dublino fondo nuomone, regionų arba sektoriaus lygmuo yra labai svarbus tarybų koncepcijai. Fondas pabrėžia, kad nacionalinio ir Europos lygmens tarybos turėtų veikti laikydamosi subsidarumo principo. Siekiant palengvinti įstaigų, valdančių regionines ir šakines tarybas, komunikaciją, svarbu stengtis pasinaudoti galima sąveika, pavyzdžiui, stebėsenos ir akademinų tyrimų srityje.

4.4 Kai kurios nacionalinio lygmens tarybos nagrinėja pirminio profesinio mokymo, o kitos – tęstinio profesinio mokymo klausimus. Kai kuriose šalyse jos gali nagrinėti abu klausimus, tai sukels sąveikos efektą ir bus išvengta dubliavimosi.

4.5 Pagrįstumo tyrime analizuojamos tarybos siekia to paties bendro tikslo – pagerinti paklauso ir pasiūlos pusiausvyrą darbo rinkoje kiekybinių (darbo vietos) ir kokybinių (įgūdžiai ir gebėjimai) kriterijų požiūriu. Tačiau skiriasi būdai, kaip šio bendro tikslo siekiama, taip pat skiriasi tarybos: vienos daugiausia dėmesio skiria pirminiam profesiniam mokymui, kitos – tęstiniam profesiniam mokymui. Tai pasakytina apie tas šalis, kuriose mokymas skirstomas į pirminį ir tęstinį profesinį mokymą.

4.6 Daugumoje valstybių narių pagrindinis **nacionalinių transversalių** (tarpšakinių) **tarybų** tikslas – ilgalaikių darbo rinkos tendencijų nustatymas, kiekybinė analizė ir prognozės, taip pat pasiūlymų, kokiais veiksmais reaguoti į atsirandančias tendencijas, teikimas.

4.7 **Transversalios tarybos** dažnai nagrinėja ne tik kiekybinius, bet ir kokybinius klausimus. Tokių tarybų, pavyzdžiui, Danijos švietimo ir mokymo patariamojo komiteto, nariai, remdamiesi darbo rinkos tendencijomis, pataria švietimo ministrams ne tik su naujais įgūdžiais ir su esamų kvalifikacijų sujungimu ar panaikinimu susijusiais klausimais, bet ir bendrais profesinio mokymo klausimais, pavyzdžiui, dėl mokymo programų koordinavimo.

4.8 Kai kuriose šalyse regioninės transversalios tarybos turi tokius pat tikslus kaip ir nacionalinio lygmens tarybos. Jos teikia mokslinių tyrimų institutams regioninius duomenis, kuriais remdamiesi jie gali nustatyti būsimų darbo vietų skaičių ir gebėjimų poreikį. Įdomu pažymėti, kad kai kurios regioninės transversalios tarybos deda visas pastangas, kad būsimas kokybinių gebėjimų poreikis atitiktų dabartinius jaunimo, pradedančio pirminį profesinį mokymą, kiekybinius duomenis.

4.9 Pagrindinis nacionalinių šakinių tarybų, nagrinėjančių pirminio profesinio mokymo klausimus, tikslas yra užtikrinti, kad į darbo rinką ateinantys nauji darbuotojai turėtų tinkamus pagrindinius gebėjimus.

4.10 Pagrindinis nacionalinių šakinių tarybų, nagrinėjančių tęstinio profesinio mokymo klausimus, tikslas yra jau darbo rinkoje esančių žmonių gebėjimų tobulinimas. Todėl tarybos nustato

darbuotojų mokymo poreikius ir arba pačios teikia mokymo paslaugas, arba finansuoja išorės paslaugų teikėjų rengiamus kursus.

4.11 Skiriasi nacionalinių arba regioninių tarybų atliekamos **užduotys**. Toliau pateikiami užduočiai, kurias atlieka šakinės ir transversalios tarybos, pavyzdžiai:

- analizuoti kiekybines darbo rinkos tendencijas,
- analizuoti kokybines darbo rinkos tendencijas,
- siūlyti politikos priemones kiekybiniam trūkumams šalinti,
- siūlyti politikos priemones kokybiniam trūkumams kompensuoti,
- siūlyti atnaujinti kvalifikacijos įgijimo ir sertifikavimo procesą,
- skatinti bendrovių ir profesinio mokymo teikėjų bendradarbiavimą,
- įgyvendinti (kiekybines ir kokybines) programas ir veiksmus trūkumams šalinti.

4.11.1 Tik keletas šakinių tarybų valstybėse narėse atlieka visas šias užduotis. Faktiškai visos šakinės ir transversalios tarybos atlieka kiekybinių ir kokybinių darbo rinkos tendencijų tyrimus. Gerokai mažiau šakinių ir transversalių tarybų taip pat rengia politikos pasiūlymus. Dauguma jų atlieka arba užsako mokslinius tyrimus.

4.11.2 Taryboms labiau būdinga analizuoti kokybines darbo rinkos tendencijas ir rengti politikos pasiūlymus, pavyzdžiui, politikos, kurios tikslas rengti profesinio mokymo programų metmenis ir apibrėžti kokybinių trūkumų šalinimo būdus. Daug tarybų remia bendrovių ir profesinio mokymo teikėjų bendradarbiavimą.

4.11.3 Kai kurios nacionalinės tarybos įgyvendina programas ir vykdo veiklą, skirtą gebėjimų spragoms darbo rinkoje mažinti. Regioninės transversalios tarybos, visų pirma naujose valstybėse narėse, siūlo politikos priemones kokybiniam trūkumams ištaisyti.

4.12 Priemonės, kuriomis naudojasi įvairios tarybos, yra glaudžiai susijusios su jų tikslais ir užduotimis. Taryboms ypač svarbūs duomenys apie kiekybines ir kokybines darbo rinkos tendencijas. Paprastai šiuos duomenis renka ir analizuoja išorės organizacijos, išskyrus tuos atvejus, kai tarybos struktūra apima, pavyzdžiui, darbo rinkos observatoriją.

4.12.1 Reikėtų skirti, viena, darbo rinkos duomenų rinkimą ir analizę, kita, politinių sprendimų, kaip reaguoti į darbo rinkos tendencijas, priėmimą.

4.13 Šakinių tarybų, šiuo metu veikiančių ES ir kitur, valdybas sudaro darbdavių atstovai (paprastai einantys vadovaujamas pareigas), darbuotojų atstovai ir tam tikrais atvejais mokymo paslaugų teikėjų ir vyriausybės (regioninėse tarybose – vietos valdžios institucijų) atstovai. Kuriamos arba mažos valdybos, kad būtų stiprinamas sprendimų priėmimo procesas, arba gana didelės valdybos siekiant, kad jos būtų kiek įmanoma reprezentatyvesnės. Paprastai tarybos valdybos nariai turėtų būti iš pramonės srities, turėti didelį autoritetą sektoriuje ir kelti pasitikėjimą.

4.13.1 Vertinant tarybų valdymą reikia pabrėžti, kad tarybos darbotvarkėje neturėtų būti klausimų, susijusių su darbo santykiais, nes jie priklauso sektorinio dialogo komiteto kompetencijai. Tačiau kartu tarybos veikla, apimanti daugelį darbdaviams ir darbuotojams labai svarbių klausimų, padeda mažinti socialinio dialogo metu kylančią įtampą.

4.13.2 Šakinės tarybos dažnai bendradarbiauja vienoje organizacijoje. Kanadoje šį vaidmenį atlieka Šakinių tarybų aljansas, kur keičiamasi informacija ir priemonėmis bei planuojamos bendros procedūros, pavyzdžiui, susijusios su nacionalinių profesinių standartų vystymu.

5. Išsamios pastabos

Darbo rinkos observatorijos, kaip svarbus veiksmingos šakinių tarybų veiklos pagrindas

5.1 Valstybėse narėse nacionaliniu, sektoriaus ir regionų lygiu veikia įvairios darbo rinkos observatorijos. Kartais observatorių struktūros priklauso veikiančioms užimtumo taryboms arba veikia kitu pavadinimu.

5.1.1 Šios observatorijos:

- stebi darbo rinkos tendencijas ir politiką,
- renka, analizuoja ir aiškina duomenis,
- perduoda duomenis naudotojams pagal jų poreikius.

5.1.2 Svarbiausia sujungti šias observatorijas nacionaliniuose ir tarptautiniuose tinkluose. Šios observatorijos negali dirbti izoliuotos viena nuo kitos Europos ir pasaulio rinkoje, kuri išsiskiria lankstumu.

5.1.3 Kiekviena observatorija, kaip prognozavimo priemonė, veiksmingiau numatys permainas darbo rinkoje, vystysis ir taps įtakingesnę, jei sutelkusi dėmesį į savo tikslus reguliariai ir sistemingai palaikys ryšius su kitomis observatorijomis.

5.2 Užimtumo ir gebėjimų observatorių užduotis – teikti strateginę informaciją įvairiems permainų dalyviams. Be socialinių partnerių ir vyriausybės institucijų, jas sudaro mažosios ir vidutinės įmonės, mokymo įstaigos, vietos valdžios institucijos, įdarbinimo tarnybos ir paramos verslui tarnybos.

5.3 Darbo rinkos observatorijos veikla turėtų apimti:

- mokymo prioritetų nustatymą ir veiksmingesnės gebėjimų ugdymo ir darbo vietų kūrimo sąsajos užtikrinimą,
- darbo rinkos permainų ir poreikių stebėseną,
- darbo ir švietimo statistikos analizę,
- informacijos paslaugų teikimą ir paslaugas, skirtas palengvinti perėjimą iš ugdymo ar mokymo į darbą, pirmiausia siekiant:
- stebėti, koks kelias nueinamas nuo ugdymo ir mokymo iki įsidarbinimo,
- nustatyti pasiūlos ir paklausos pokyčius ir abipusę priklausomybę ūkio sektoriuose ir įvairiose profesijose,
- koordinuoti mokslinius tyrimus ir apklausas ir padėti skatinti inovacijas ir vystomąją politiką,
- skleisti informaciją apie užimtumą ir gebėjimus įvairioms tikslinėms grupėms.

5.4 Observatorija gali teikti sistemingą darbo rinkos analizę nacionaliniu, vietos ir sektoriaus lygiu. Ji atlieka lyginamąją analizę sektoriaus lygiu ir tiria įvairių profesijų ir specializacijų poreikį regionų, vietos ir sektoriaus lygiu siekdama tiksliai nustatyti būsimą gebėjimų paklausą.

5.5 Observatorijos, remdamos ar papildydamos šakinių ir transversalių darbo rinkos ir gebėjimų tarybų veiklą, gali atlikti šias užduotis:

- pateikti ir analizuoti socialinių ir ekonominių permainų prognozes nacionaliniu, sektoriaus ir regionų lygiu ir taip sudaryti galimybes nustatyti ir apibrėžti naujas darbo vietas, atsirandančias itin pažeidžiamuose sektoriuose arba regionuose,
- atnaujinti tradicinių sektorių struktūrų apibrėžtis, kad būtų veiksmingiau pritaikyti darbuotojų gebėjimai,
- skatinti partnerystės plėtojimą permainų ir inovacinės veiklos srityse:
- kuriant tinklus, kuriems priklauso kitos observatorijos ir suinteresuotieji subjektai,

- vystant tęstinio mokymo strategijas,
- teikiant profesinio orientavimo paslaugas,
- rengiant mokymo programas, kuriose dalyvautų bendrovės, sektoriai ir vietos užimtumo iniciatyvos.

5.6 Darbo rinkos observatorijos, vienijančios įvairius suinteresuotuosius subjektus, taip pat turėtų dalyvauti diskusijoje su suinteresuotomis šalimis, pavyzdžiui, šakinėmis ir transversaliomis užimtumo tarybomis, dėl Europos, nacionalinės, sektorių, regionų ir vietos ekonomikos vystymo. Observatorijoms tenka ypač svarbus vaidmuo nustatant naujas darbo vietas ir stengiantis supaprastinti naują ekonominę veiklą, užimtumo modelius ir gebėjimus.

5.7 Kalbant apie dabartinius šakinių tarybų ir darbo rinkos observatorių santykius reikia pažymėti, kad kai kuriose ES šalyse (pavyzdžiui, Prancūzijoje ir Švedijoje) veikia šakinės darbo rinkos observatorijos, kurios nacionalinių tęstinio profesinio mokymo

tarybų iniciatyva nustato mokymo poreikius sektoriuje (Prancūzijoje tokius tyrimus observatorija atlieka Sektorių mokymo fondų komisijos iniciatyva (7)).

5.7.1 Regioninių horizontalių tarybų prašymu, kai kuriose valstybėse narėse regioninės darbo rinkos observatorijos nustato, kurie sektoriai nyksta, o kurie auga. Šio proceso rezultatas yra išsamesnė ir nuoseklesnė informacija, į kurią atsižvelgia regionų valdžios institucijos, socialiniai partneriai ir mokymo paslaugų teikėjai, svarstydami, kokio pobūdžio pirminio profesinio mokymo ir profesinio mokymo kursai turėtų būti siūlomi regioninėse mokymo įstaigose.

5.7.2 Planuojamų EŠT atveju, Komitetas mano, kad su šiomis tarybomis bendradarbiaujančių Europos observatorių vaidmenį, ypač bandomųjų projektų srityje, galėtų atlikti Dublino fondas (Eurofound) ir Cedefop. Ateityje EŠT galėtų bendradarbiauti su viršnacionalinėmis darbo rinkos observatorių tinklų struktūromis.

2010 m. vasario 17 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

(7) Pagal pagrįstumo tyrimą (žr. 4 išnašą).